

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
LORRAINE SCHEMBRI ORLAND**

Seduta tas-27 ta' Frar, 2014

Citazzjoni Numru. 84/2004

L-Avukat Dottor Edward Woods bhala mandatarju specjali ta' Quentin Prebble f'ismu proprju u in rapprezentanza ta' Liberty Syndicate 282 ta' Lloyd's, Londra, u dawn kif, flimkien ma' l-attur l-iehor il-Middlesea Insurance plc, jinsabu ssurrogati fid-drittijiet tal-assigurat taghhom il-Korporazzjoni Enemalta sija bis-sahha tal-polza ta' assigurazzjoni u kif ukoll skont il-ligi; u l-Middlesea Insurance plc, kif, flimkien ma' l-attur l-iehor l-Avukat Dottor Edward Woods *nomine*, tinsab issurrogata fid-drittijiet ta' l-assigurat taghha l-Korporazzjoni Enemalta sija bis-sahha tal-polza ta' assigurazzjoni u kif ukoll skont il-ligi.

vs

Express Trailers Limited

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 2 ta' Frar 2004 ipprezentata quddiem din il-Qorti kif diversament presjeduta, fejn esponew: -

Illi l-Korporazzjoni Enemalta nkarigat lis-socjeta` konvenuta sabiex tittrasportalha ghal Malta apparat teknikament maghruf bhala *Bendek heater insert* li l-istess korporazzjoni kienet xtrat minghand is-socjeta`` estera AALBORG Industries (Dok.A);

Illi l-istess konvenuti kellhom jittrasportaw l-istess apparat mill-lzvezja ghal Malta;

Illi ghalkemm dan l-apparat kien f'idejn u fil-kustodja tas-socjeta` konvenuta jew l-agenti taghha, il-korparazzjoni assicurata ma rceviet qatt din il-merkanzija (Dok.B);

Illi l-atturi, skont il-polza ta' assicurazzjoni, indennizzaw lill-assigurat taghhom fis-somma ta' tmient elef, mitejn u tmien Liri Maltin u tmien centezmi (Lm8,208.08), u ghalhekk gew issurrogati fid-drittijiet tieghu kontra s-socjeta` konvenuta responsabbli ghal dan in-nuqqas (Dok.C);

Illi ghalkemm interpellati sabiex ihallsu ghal dan in-nuqqas, il-konvenuti baqghu inadempjenti.

Jghidu ghalhekk l-istess konvenuti ghaliex, ghar-ragunijiet premessi u prevja kull dikjarazzjoni necessarja, din l-Onorabbli Qorti m'ghandiex:

1. Tiddikjarahom unikament responsabbli ghan-nuqqasijiet sofferti mill-Korporazzjoni Enemalta u li dwarhom il-korporazzjoni giet indennizzata kif premess.

2. Tillikwida d-danni sofferti mill-assigurat u li ghalihom ghamlu tajjeb l-atturi fis-somma ta' tmient elef, mitejn u tmien Liri Maltin u tmien centezmi (Lm8,208.08).

3. Tikkundanna lill-istess konvenuti sabiex ihallsu lill-atturi s-somma hekk likwidata bhala danni sofferti mill-atturi, kif u ghar-ragunijiet premissi.

Bl-ispejjez, inkluz dawk taz-zewg ittri nterpellatorji tat-30 ta' Settembru 2003 u tal-20 ta' Novembru 2003, u bl-imghax legali mid-data li l-assigurat thallas u cioe` mit-3 ta' Settembru 2003, sal-effettiv pagament, kontra l-konvenuti li huma minn issa ngunti ghas-subizzjoni.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tas-socjeta` Express Trailers Limited C11363 datata 17 ta' Settembru 2004 (fol 40) fejn esponiet : -

1. Illi t-talbiet attrici ghandhom jigu michuda *stante* illi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt peress illi s-socjeta` konvenuta qatt ma rceviet il-*Bendek heater insert* minghand is-socjeta` estera AALBORG Industries;

2. Illi l-eccipjenti nkarigat lis-socjeta` estera Van Gend end Loos Euro Express sabiex iggor il-merkanzija mill-lsvezja ghal 'l Olanda u ghalhekk, jekk id-dokumenti EW4 esebit mill-atturi mac-citazzjoni ghandu jinghata valur allura r-responsabbilta` ghall-allegat nuqqas huwa tas-socjeta` estera Van Gend end Loos Euro Express liema kumpanija llum sar jisimha DHL Express *stante* illi kienet din li inkarigat lil Danzas sabiex iggorr il-merkanzija mill-lsvezja ghal 'l Olanda;

3. Illi minghajr pregudizzju ghall-premess, u *in linea* sussudjarja l-ammont mitlub mill-atturi huwa eccessiv *stante* illi l-kuntratt bejn Express Trailers Limited u l-Korporazzjoni Enemalta kien suggett ghal *CMR Conditions* u ghalhekk jridu jigu applikati fil-konfront taghhom il-*package limitations* koncernati.

4. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat li din il-kawza giet appuntata ghas-smigh mill-Qorti kif diversament presjeduta ghas-seduta tat-22 ta' Frar 2006 ghat-trattazzjoni u sottomissjonijiet tal-partijiet, u dan wara

Kopja Informali ta' Sentenza

li l-istess Qorti rat l-atti kollha tal-process u l-proceduri ta' qabel is-smigh inghalqu quddiem l-Assistent Gudizjarju.

Rat il-verbal tas-seduta tat-22 ta' Frar 2006 mizmuma quddiem il-Qorti kif diversament presjeduta fejn l-Avukati tal-partijiet ittrattaw estensivament il-kawza u Dr. Peter Borg Costanzi talab lill-Qorti li thallih iressaq nota ta' referenza ta' sentenzi li jolqtu l-mertu tal-kawza. Il-Qorti laqghet it-talba u tat lill-kumpanija konvenuta zmien sas-17 ta' Marzu 2006 biex tressaq l-imsemmija nota bil-*visto* tal-Avukat tal-atturi. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghall-15 ta' Gunju 2006; u l-verbali tas-seduti l-ohra kollha nkluz dak tat-12 ta' Dicembru 2012 fejn b'ordni tal-Qorti l-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-16 ta' Mejju 2013.

Rat is-surroga datata 16 ta' Jannar 2013 fejn din il-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif hekk presjeduta.

Rat il-verbali tas-seduti tas-16 ta' Mejju 2013 u tat-18 ta' Gunju 2013 mizmuma quddiem din il-Qorti kif hekk illum presjeduta fejn fl-ahhar seduta meta ssejhet il-kawza deher l-attur u Dr. Peter Borg Costanzi ghas-socjeta' intimata. Trattazzjoni ta' Dr. Woods (*on tape*). Dr. Woods esebixxa nota b'referenza u kellu jinnotifika kopja tal-istess lil Dr. Peter Borg Costanzi. Trattazzjoni ta' Dr Peter Borg Costanzi (*on tape*). Il-partijiet trattaw il-kaz. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghad-19 ta' Novembru 2013; u l-verbal tas-seduta tad-19 ta' Novembru 2013 fejn b'ordni tal-Qorti l-kawza giet differita ghas-27 ta' Frar 2014 ghall-istess skop tal-verbal precedenti.

Hadet konjizzjoni tal-provi prodotti.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

Illi din il-kawza, flimkien ma' kawzi ohrajn, giet assenjata lil din il-Qorti kif attwalment presjeduta b'surroga datata s-16 ta' Jannar 2013.

Permezz ta' din il-kawza, is-socjetajiet attrici, li flimkien huma l-kumpaniji assikuraturi tal-Korporazzjoni Enemalta

debitament issurrogati fid-drittijiet taghha, qed jsostnu li soffrew danni fl-ammont ta' Lm8,208.08 (illum €19,119.68) minhabba mankanza ta' konsenja ta' merkanzija konsistenti f'apparat tekniku maghruf bhal *Bendek heater insert*, liema apparat kellu jigi trasportat lejn Malta mill-Isvezja mill-kumpanija konvenuta. Il-kumpanija assikurattiva baqghet ma ircevietx din il-merkanzija ghalkemm tghid li kienet fil-kustodja tas-socjeta` konvenuta jew ta' l-agenti taghha.

Il-fatti fil-qosor huma s-segwenti. Il-korporazzjoni Enemalta xtrat minghand socjeta` estera, AALBORG Industries fl-Isvezja, l-apparat imsemmi, liema apparat kellu jigi ttrasportat lejn Malta mill-Isvezja via l' Olanda, izda baqghet ma rcevietx dan l-apparat.

Is-socjeta` konvenuta opponiet ghat-talbiet attrici billi sostniet li hi qatt ma rceviet din il-merkanzija minghand is-socjeta` estera AALBORG Industries; *inoltre* sostniet li inkarigat lis-socjeta` estera Van Gend end Loos Euro Express (illum DHL) sabiex iggorr il-merkanzija mill-Isvezja ghal l' Olanda u ghalhekk, jekk id-dokument EW4 esebit mill-atturi mac-citazzjoni ghandu jinghata valur allura r-responsabbilta` ghall-allegat nuqqas huwa tas-socjeta` estera Van Gend end Loos Euro Express *stante* illi kienet din li nkarigat lil Danzas sabiex iggorr il-merkanzija mill-Isvezja ghal l' Olanda. Ukoll eccepjet li l-ammont mitlub hu eccessiv in kwantu li l-kuntratt bejn il-partijiet kien soggett ghal *CMR Conditions* u ghalhekk iridu jigu applikati fil-konfront taghhom il-*package limitations* koncernati.

PROVI PRODOTTI

Xehed **Dr. Edward Woods**¹, mandatarju specjali tal-membri li jiffurmaw parti mil-Liberty Syndicate, 282, Lloyd's Londra. Spjega li flimkien mas-socjeta` attrici Middlesea plc., kienu assiguraw merkanzija konsistenti f'apparat maghruf bhala *Bendek Heater* li kellha tigi mportata mill- Korporazzjoni Enemalta. Din il-merkanzija

¹ Affidavit esebit a fol. 34 tal-process.

Kopja Informali ta' Sentenza

qatt ma waslet Malta u l-importatur talab li jigi indennizzat mill- assigurat. Kif jirrizulta mis-surroga, l-importatur thallas l-ammont ta' Lm8,202.08. Minkejja li l-konvenuti gew interpellati sabiex ihallsu d-danni, dawn baqghu inadempjenti.

Xehdet **Lucienne Cini**², mill-Claims Department ta' Middlesea Insurance plc u qalet li Enemalta ghandhom *Marine Open Cover*, li hija polza ta' l-assigurazzjoni li tkopri l-merkanzija matul il-vjagg lejn Malta. Ikkonfermat li din il- polza hija assigurata ma' zewg kumpaniji ta' l- assigurazzjoni fejn 49% hija assigurata mal-Kumpanija Middlesea Insurance u 51% mal-Kumpanija ta' l- assigurazzjoni ta' Lloyds.

Middlesea Insurance assigurat konsenja ta' *Bendek Heater* li kellha tasal Malta madwar l-14 ta' Frar 2003. Fit- 18 ta' Frar l-assigurat taghhom infurmahom li l-konsenja li kellha tasal mill-Isvezja qatt ma waslet u ghalhekk saret *claim* taht il-polza ta' assigurazzjoni.

Il-*claim* ammontat ghal Lm8,208.08 u dan l-ammont thallas lil assigurat taghhom Enemalta, kif hemm stipulat fis- Surroga ffirmata mill-assigurat.

Sussegwentement, ipprezentat **Dok LC** li huma kopji ta' zewg *bankdrafts*, li juru l-hlas li sar lis-*suppliers* Aalborg Industries mill-importatur Enemalta Corporation.

Xehed **Antoine Muscat**³ li jahdem fis-sezzjoni ta' l- *accounts* fl-Enemalta, u meta gie muri d-Dokument li jinsab a fol. 26 tal-process iddikjara li l-produtturi AALBORG Industries permezz ta' dik l-ittra kienu qed jikkonfermaw li l- *heater* kienet ingabret mill-*warehouse* taghhom go Sweden fid-data indikata mid-*driver* indikat.⁴ Qal li d-*driver* kien rapprezentant tas-socjeta` konvenuta.

² Affidavit esebit a fol. 36 tal-process.

³ Seduta mizmuma quddiem din il-Qorti diversament presjeduta fis-26 ta' April 2005 a fol 56 *et.seq.* tal-process.

⁴ Notament tal-Qorti - Din l-ittra hija datata l-20 ta' Frar 2003 u taghmel riferenza ghall- Delivery Note Numru 9455 ffirmata mis-sewwieq tad-Danzas. Skont din l-ittra l-apparat

Kopja Informali ta' Sentenza

Fir-rigward tad-Dokument esebit a fol. 29 tal-process li huwa *email* mibghut mis-socjeta` konvenuta tat-18 ta' Frar 2003 hu ddikjara li Johann Vella mill-Express Trailers qallhom biex jinformaw lill-Kumpannija ta' l-Assigurazzjoni taghhom u lis-*supplier* biex jahsbu ghal *replacement*, ghax kienu ga qed jaqtghu qalbhom li l-*heater* kien se jiffacca.

Huma kienu nkarigaw lil Express Trailers sabiex jigbru l-*heater* mertu tal-kawza odjerna.

Hu kkonferma li l-Korporazzjoni rceviet cekk fit-12 ta' Settembru 2003 (cekk nru: 012131) ghas-somma ta' Lm8,208.08 minghand id-ditta ta' l-insurance AON Malta Ltd., esebixxa **Dok AM1** *letter of acceptance* ta' Settembru 2002.

Mill-*file* rrizulta li fl-1 ta' Awwissu 2003 is-somma ta' DKK 125,000 (ekwivalenti ghal Lm7,315.10) giet imhallsa (*invoice* 607780 bid-data ta' 17 ta' Jannar 2003) ghal *Bendek Heater* li baqa' ma wasalx Malta. Wara saret ordni ohra u regghu thallsu ghat-tieni ordni. (*invoice* 608670).

Il-*heater* kien jizen 910 kg.

It-tieni *heater* ingabet Malta minn Express Trailers Ltd. li hargu n-*Notice of Arrival*.

Xehed ukoll li *ai termini* ta' dokument tas-socjeta` konvenuta hemm indikat:

“Carriage of goods is subject to the CMR conditions”.

Riferibbilment ghad-dokument a fol 7 ta' process, il-firma *Peter* hu tad-*driver* u t-*truck* kien destinat ghal Helsingborg Sweden.

ingabar mill-Isvezja fis-7 ta' Jannar 2003 minn *truck* numru RJL 903 sabiex tigi ttrasportata lejn Helsingborg, l-Isvezja.

Kopja Informali ta' Sentenza

Xehed **Paul Ellul**⁵, Surveyor mal-kumpanija MSD Valletta Ltd., li fuq dan il-kaz tkellem mas-socjeta` konvenuta li qalulu li l-magna giet misplaced *in transit* bejn Sweden u Malta.

Fis-Survey Report tieghu, **Dok EW1** esebit a fol.18 ikkonkluda li:

"Gross Weight of cargo amounts to - 910 kgs

The CMR Package Limitation is calculated at 8.33 SDRs per gross kilo of cargo where approximately 1.8995 SDRs are equivalent to Lm1.00.

Therefore the CMR Package Limitation in this instance is approximately the following:

910kgs X 8.33 SDRs/1.8995 SDRs -Lm3,990.68(approx)."

Xehed **Johann Vella**⁶, Operations Manager ma' Express Trailers Ltd., u qal li kellhom jigbru x-xoghol ghall-klijent taghhom l-Enemalta, pero' l-konsenja qatt ma waslet.

Ikkonferma li l-agenti taghhom huma DHL u huma stazzjonati Sweden, u Sweden Danzas Truck hija parti mid-DHL.

In **kontro-ezami** xehed li mill-informazzjoni li ghandhom l-agenti taghhom baqghu jghidu li qatt ma ngabar ix-xoghol. Madanakollu ma kienx jaf jekk irceviex risposta bil-miktub ghall-ittra mmarkata **DOK PBC** a fol. 72.

Gie riferut ghall-ittra li kien baghat lill-*Enemalta* a fol. 31 tal-process fejn qal "*c/ment will arrive in Holland next week for departure on our trailer on Thursday and arrival in Malta on Monday 17/2.*" Qal li rcieva informazzjoni fis-

⁵ Seduta mizmuma quddiem din il-Qorti diversament presjeduta fis-26 ta' April 2005 a fol 63 *et.seq.* tal-process

⁶ Xhieda a fol 73 *et.seq.* tal-process

Kopja Informali ta' Sentenza

sens li "*it seems that this shipment has been picked up*" izda fir-realta` ma kienx ingabar ix-xoghol.

Gie muri l-*email* a fol. 29 tal-process u spjega li ASG huma wkoll agenti tagghom. Minn dan l-*email* jirrizulta li s-socjeta` konvenuta giet informata li l-merkanzija hija "*missing from their system.*" Hu spjega li dan jirreferi ghas-sistema ta' ASG.

Ammetta fuq mistoqsija tad-difensur tal-atturi li "*Fid-dokumenti ma jidhirx li hemm fejn l-agenti taghna rrifjutaw li gabru x-xoghol, pero` ma hemmx li gabruh lanqas.*"

Apprezzament tal-Fatti

Illi dwar il-mertu jidher li m'hemm l-ebda kontestazzjoni dwar il-fatt illi kien hemm kuntratt ta' garr ta' merkanzija bejn l-atturi *nomine* u s-socjeta` konvenuta *ex works* mill-esportatur AALBORG Industries, fid-Danimarka, lejn Malta *via* l-iSvezja.

Responsabbilta'

Ma hemmx dubju li l-garr tal-merkanzija in kwistjoni sar taht ir-regolamenti tal-**Convention on the Contract for International Carriage of Goods by Road (CMR)** li illum hija parti mil-Ligi Maltija permezz tal-**Kap. 486**.

Il-Qorti rat is-sentenza tal-Onorabbli Qorti ta' l-Appell fil-kawza "***Keith Said noe v Joseph Falzon et noe***" (App. Civ. - dec. fl-10 ta' Ottubru 2003) fejn il-Qorti irriteriet li din il-Konvenzjoni ma applikatx ghall-kaz fejn zewg *trailers* ma wasslux fid-destinazzjoni tagghom, u konsegwentement applikat, minflok, id-dispozizzjonijiet tal-Kodici Civili.

Izda l-fattispecje tal-kaz in ezami hija differenti. Fil-kaz ***Said v Falzon***, wiehed mit-*trailers* lanqas kien tghabba bil-merkanzija, u ghalhekk lanqas kien jinbeda l-garr ikkuntrattat, filwaqt li t-tieni wiehed inzamm in tranzitu, minhabba li l-merkanzija ma kellhiex id-dokumenti in

Kopja Informali ta' Sentenza

regola. F'tali kaz, il-Qorti ta' l-Appell gustament ikkonkludiet li l-merkanzija ma kienetx "mitlufa."

Il-kaz li ghandha quddiemha din il-Qorti huwa differenti in kwantu li l-merkanzija effettivament intilfet u dan wara li ittiedet fil-kustodja tal-agenti tal-kumpanija konvenuta, id-Danzas. B'hekk taqa' taht l-ambitu ta' applikazzjoni tal-Konvenzjoni.

Difatti l-**Artikolu 20 CMR** jipprovdi li :-

"The fact that the goods have not been delivered within thirty days following the expiry of the agreed time limit, or, if there is no agreed time-limit, within sixty days from the time when the carrier took over the goods, shall be conclusive evidence of the loss of the goods, and the person entitled to make a claim may thereupon treat them as lost."

D.J. Hill⁷ jghid li dan ifisser li l-konsenjatarju hu intitolat li jittratta li kien hemm "*constructive total loss*" u jghid li hemm distinzjoni fil-*quantum* tad-danni appikabbli bejn dan il-kaz u dak ta' dewmien fil-konsenja.

Illi huwa opportun li jinghad li l-**artikolu 3 tal-istess CMR** jipprovdi li:-

"For the purposes of this Convention the carrier shall be responsible for the acts and omissions of his agents and servants and of any other persons of whose services he makes use for the performance of the carriage, when such agents, servants or other persons are acting within the scope of their employment, as if such acts or omissions were his own."

Jirrizulta mid-dokument esebit a fol. 23 li Express Trailers kienu ser igorru l-merkanzija ex works lejn Malta - Hal Far Bond "*subject to CMR Conditions.*"

⁷ "**CMR: Contracts for the International Carriage of Goods by Road** (Lloyd's of London Press 1984) p.112.

Jirrizulta li Express Trailers hadet hsieb, *tramite* l-agenti taghha, biex torganizza l-garr mid-Danimarka lejn l-iSvezja.

Illi f'dan il-kaz is-socjeta` intimata hija "*carrier*" ai fini tal-**artikolu 3** tal-Konvenzjoni CMR u hija tibqa' hekk responsabbli indipendentement mill-fatt illi hija tkun qabddet persuna ta' hila ghal dak ix-xoghol jew servizz o *meno*. F'dan is-sens ukoll huma s-sentenzi "**George Bonnici et nomine vs Joseph Vella et nomine**" (P.A. (RCP) – 12 ta' Dicembru 2001); "**Albert Abela vs S Mifsud & Sons Ltd**" (P.A (RCP) 23 ta' Ottubru 2001) u "**GasamMamo Insurance Agency Limited nomine vs Sea Malta Company Limited proprio et nomine**" (A.I.C. (PS) – 17 ta' Novembru 2004. F'dan il-kuntest allura din il-Qorti thoss li l-istess socjeta` kienet u baqghet responsabbli ghall-merkanzija ghad-durata tat-trasport kollu u ghandha twiegeb unikament ghan-nuqqas avverat fil-konsenja salv dejjem dritt ta' rivalsa li jista' jkollha kontra l-agenti taghha fi proceduri separati.

Illi r-responsabbilta` tat-trasportatur hu regolat b'dispozizzjonijiet appoziti fil-Konvenzjoni CMR.

Illi l-**artikolu 17.1 CMR** jipprovdi li:-

"The carrier shall be responsible for the total or partial loss of the goods and for damage thereto occurring between the time when he takes over the goods and the time of delivery, as well as for any delay in delivery."

Skont l-**artikolu 17.2. CMR**:-

"2. The carrier shall, however, be relieved of liability if the loss, damage or delay was caused by the wrongful act or neglect of the claimant, by the instructions of the claimant given otherwise than as the result of a wrongful act or neglect on the part of the carrier, by inherent vice of the goods or through circumstances which the carrier could not avoid and the consequences of which he was unable to prevent."

Kif jghid **Hill D.J.** fil-ktieb tieghu "**Freight Forwarders**" (pg.97,para. 164, Footnote 99):-

"The carrier can rely on the exemptions in article 17 (2) if it appears that the damage results from specific circumstances which relieve him from liability. If there is no such evidence the carrier will be liable." Ghalkemm qed jirreferi ghall-merkanzija ddanneggjata, l-istess jista' jinghad ghall-merkanzija mitlufa in kwantu l-artikolu 17.2. joffri difiza ghac-cirkostanzi kollha kkontemplata fl-artikolu 17.1 CMR li hu ekwivalenti wkoll ghal *total loss*.

Illi fil-kawza fl-ismijiet "**Thomas Smith Insurance Agency Limited noe vs MD Trucking Limited et**" (P.A (TM) - 18 ta' Frar 2004) gie ritenut li:-

"Skont il-gurista Jan Ramburg ("The Law of Carriage of Goods: Attempts of Harmonization" - 9E.T.L. 1974), il-bazi ta' responsabbilta' enuncjata fis-CMR mhix eskluza billi dak li jkun agixxa diligentament, izda hemm oneru akbar mixhut fuq it-trasportatur, li jrid jiehu l-mezzi kollha biex jevita kull hsara jew serq. L-awtur S. Zamara ("Carrier Liability" Am. J. of Comp Law 1975) jghid li 'The courts have been reluctant to admit as a defense that the carrier has simply not been negligent. Instead, they place a heavy burden on the carrier to show specifically how the unavoidable circumstance caused the loss'".

L-awtur **David Glass – The Divided Heart of the CMR Convention** 14 E.T.L. 1979) iddikjara li:-

"The carrier cannot hope, simply by showing that ordinary care was taken, to escape liability. He must show that in respect of the particular loss or damage, no failing on his part could have contributed to it. It follows that a high degree of proof is required on his part, normally by proving the actual cause and showing how it arose with no fault on his part."

Dan gie adottat mill-Qrati taghna u hadu l-istess linja fil-kawzi "**Bernard Sullivan et nomine vs Emmanuel Grech et nomine**" (P.A. (DS) – 2 ta' Frar 2001); "**John**

Galdes nomine vs Joseph Bowerman "(P.A. (DS) 25 ta' Jannar 2002) u "***Elmo Insurance Agency Limited et vs Fahrenheit Freight Fowarders Co. Limited***" (P.A. (GV) – 29 ta' Ottubru 2004); "***Charles Borg nomine vs Francis Vella et nomine***" (P.A. (PS) 31 ta' Jannar 2003); "***Filtons Clothing Company Limited vs Sullivan Shipping Agencies Limited et***" (P.A. (RCP) – 27 ta' April 2006); u "***Atlas Insurance Agency Limited proprio et nomine vs Falcotrans Limited***" (P.A. (RCP) – 26 ta' April 2007); "***Thomas Smith Insurance Agency Limited noe vs MD Trucking Limited et***" PA/TM – 18 ta' Frar 2004]; "***Farrugia noe vs Gatt noe***" [Kummerc – 16 ta' Jannar 1984 fejn gie ritenut li "*mhux bizzjed li c-cirkostanzi kienu straordinarji imma jridu jkunu tant straordinarji li jrenduha impossibbli lill-carrier li jimpedieha anke bl-akbar diligenza. L-essenza tad-difiza hija l-imprevedibbilita' u l-evitabbilita'.*"

Rinfaccjata bir-rizultanzi fattwali u ta' dritt fuq spjegati, il-Qorti hi tal-fehma li l-verzjoni tal-atturi hija aktar kredibbli.

L-atturi esibew *Delivery Note* li kienet annessa ma' ittra mibghuta minn AALBORG Industries (fol 6 u 7 tal-process). Dan id-*delivery note*, li jgib in-numru 9455 jaghmel riferenza ghal *Bendek* u huwa ffirmat mis-sewwieq ta' *Danzas*, certu "*Peter*" bin-numru *tat-truck RJL-903*. Hemm numru iehor annotat - 40096 li skont l-ittra tal-AALBORG huwa l-"*organisation number*."

Fix-xhieda tieghu a fol. 73 *et sequitur* tal-process, **Johann Vella**, ghan-nom tas-socjeta` konvenuta, ammetta li l-agenti tal-Express Trailers fl-iSvezja huma "DHL" u huma stazzjonati Sweden, u Sweden Danzas Truck hija parti mid-DHL.

Madanakollu s-socjeta` konvenuta baqghet tinsisti li qatt ma rceviet il-merkanzija in kwistjoni. Da parti tagghom, l-atturi esibew *emails* a fol. 29 tal-process fuq din il-kwistjoni fejn, in partikolari, Johann Vella, f'*email* tat-18 ta' Frar 2003 qal hekk :"*..we have been told by our foreign agents ASG transport that this shipment has been passed on to their department dealing with misplaced*

goods...Therefore we understand that cargo is missing from their (ASG) system." Jirrizulta li d-ditta ASG huma wkoll agenti tal-Express Trailers.

Kien hemm korrispondenza diversa skambjata bejn il-partijiet u s-socjeta` konvenuta saħansitra avzat lill-Enemalta biex tipprocedi b'talba mal-assigurazzjoni tagħha. Tenut kont dawn ic-cirkostanzi, il-Qorti ssibha diffiċli li taccetta t-tezi tal-Express Trailers li l-agenti tagħhom qalulhom li ma hadux konsenja tal-merkanzija. In **kontro ezami** Johann Vella ammetta li "*Fid-dokumenti ma jidhirx li hemm fejn l-agenti tagħna rrifjutaw li gabru x-xogħol, pero` ma hemmx li gabruh lanqas.*"

Wiehed jistenna li, galadarba li kien a konoxxenza tal-fatt li l-konsenjatarju kien qed jagħmel talba għall-kumpens mill-assigurazzjoni tiegħu, kien jitlob konferma bil-miktub mill-agenti tal-Express Trailers li qatt ma gabru l-apparat *Bendek*. Iktar u iktar meta jirrizulta mill-atti li kien hemm ittri ndirizzati mis-socjeta` Enemalta fejn informat lil Express Trailers li kienet qed izzommhom responsabbli għan-nuqqas ta' konsenja.

Mill-korrispondenza esebita jirrizulta li l-agenti tas-socjeta` konvenuta ma qalux li qatt ma hadu l-konsenja tal-merkanzija, imma li kienet "*missing from their system.*" Ma kien hemm l-ebda disdetta da parti ta' dawn l-agenti esteri li l-*Bendek* ma giex ikkonsenjat lill-impjegat tad-Danzas.

Is-socjeta` konvenuta ssottomettiet li d-dokument esebit a fol 7 mhuwiex attendibbli bhala *delivery note*. Izda l-Qorti tinnota li hemm in-numru tat-*truck* fejn tghabba l-Bendek kif ukoll in-numru ta' registrazzjoni tad-*driver*. Din l-informazzjoni indubbjament setgħet facilment tigi kkontrollata mill-agenti esteri u imqabbla mar-registri tagħhom tas-sewwieqa u tal-vetturi li jimpjegaw. Jekk ma kienx jirrizulta li t-*truck* u s-sewwieq kienu tagħhom, allura l-Qorti tifhem li kienu jirregistraw tali fatti mas-socjeta` konvenuta, *ben sapendo* li kienet qed tiffaccja proceduri legali. L-atturi jistghu jipprovaw fatti li huma a konoxxenza u fil-kontroll tagħhom, u f'dan il-kaz, ressu dan id-dokument bhala prova tal-konsenja. Kien għalhekk

jispetta lil Express Trailers biex iressaq prova biex jirribatti dan id-dokument. Dan ma ghamlux. Anzi fuq mistoqsija cara li saritlu mid-difensur tal-atturi, Johann Vella qal li ma hemm xejn bil-miktub mill-agenti esteri li ma gabrux il-konsenja. Dak li setghu qalulu bil-fomm f'xi konverzazzjoni telefonika minghajr korroborazzjoni attendibbli ma tistax titqies bhala prova quddiem din il-Qorti.

Fil-kaz in ezami, is-socjeta` konvenuta ma ssollevatx wahda mid-difizi ikkontemplati fl-artikolu 17.2 CMR sabiex tezonera ruhha minn responsabbilta` ghat-telf, imma llimitat ruhha biex tghid li qatt ma rceviet il-konsenja tal-merkanzija pattwita.

Hu assodat li jinkombi fuq il-vettural li jressaq provi biex jezonera ruhu minn kull responsabbilta` skont il-kriterji stabbiliti mill-Konvenzjoni, (art.17.2 fuq iccitat) u fl-assenza ta' tali provi, il-Qorti ser tghaddi biex tilqa' l-ewwel talba attrici.

Danni

Punt legali li gie ssollevat waqt it-trattazzjoni kienet l-applikazzjoni *o meno* tal-limitazzjoni fil-*quantum* tad-danni prevista taht il-Konvenzjoni *ai termini tal-artikolu 29.1*:

"1. The carrier shall not be entitled to avail himself of the provisions of this chapter which exclude or limit his liability or which shift the burden of proof if the damage was caused by his wilful misconduct or by such default on his part as, in accordance with the law of the court or tribunal seized of the case, is considered as equivalent to wilful misconduct."

Ilkonsidrat id-definizzjoni ta' *gross misconduct* (it-test Franciz tal-Konvenzjoni juza t-terminu "*dol*".) L-awtur **D.J. Hill**⁸ jidhol fi studju komparattiv tat-terminu fil-Qrati ta' Franza, l-Ingilterra u fil-Qrati ta' pajjizi ohra fil-kontinent, u jikkonkludi li "*It would appear that although there is no definite pattern on the matter, some European countries*

⁸ *CMR: Contracts for the International Carriage of Goods by Road - p.155*

Kopja Informali ta' Sentenza

tend towards the French view of equating gross negligence with wilful misconduct, at least for the purposes of Article 29."

Dan huwa wkoll l-atteggjament mehuda mill-Qrati taghna in bazi tal-massima tad-Dritt Ruman "*culpa lata dolo aequiparatur*".

Ikkonsidrat izda li jispetta lill-atturi biex iressqu prova ta' *culpa lata* jew *wilful misconduct* sabiex jeskludu l-applikazzjoni tal-limitazzjoni ghad-danni skont il-Konvenzjoni u ma jinkombix fuq is-socjeta` konvenuta biex tressaq provi biex teskulpa ruhha.⁹

Fil-kaz in ezami, l-atturi ma gabux tali prova u l-Qorti, ghalhekk, taqbel li ghandha tigi applikata l-limitazzjoni tar-responsabbilta` stabbilita fil-Konvenzjoni.

Ammont Reklamat

Illi dwar l-ammont ta' danni fis-somma ta' tmient elef, mitejn u tmien Liri Maltin u tmien centezmi (Lm8,208.08), *ossia* dsatax-il elf, mija u dsatax-il ewro u tmienja u sittin centezmu, (€19,119.68) jirrizulta mid-dokumenti esebiti li l-importatur thallas l-ammont reklamat mill-atturi¹⁰ u li l-esportatur ukoll thallas tal-apparat mibjugh¹¹. *In verita'* ma saret ebda kontestazzjoni dwar l-istess ammont.

Quantum tad-Danni

Riferibbilment ghall-*quantum* tad-danni, jigi rilevat li, skont l-**Artikolu 23 tal-Konvenzjoni** citat id-danni jkunu limitati ghall-*"carriage charges"* biss fil-kaz li jkun hemm *"delay"* fil-konsenja tal-merkanzija. Izda meta jkun kaz ta' *"non-delivery"* d-danni jkunu kalkolati fuq il-valur tal-merkanzija,

⁹Ara ad ezempju s-sentenza ta' Barry J's fil-kaz "**Horabin v. B.O.A.C.**" (1952) fejn jghid *'the plaintiff must satisfy you (...) that the person who did the act knew that he was doing something wrong, and knew it at the time, and yet did it just the same or alternatively that the person who did the act did it quite recklessly (...)' a state of mind of intent or recklessness is the important factor in deciding wilful misconduct"*

¹⁰Ara s-surroga esebita kif wkoll xhieda ta' Antoine Muscat li jikkonferma l-hlas a fol. 56 et seq.

¹¹ Ara **DOK LC** a fol. 79

maghduda wkoll “*carriage charges, Customs duties and other charges incurred in respect of the carriage...*” (**Art. 23(4) tal-Konvenzjoni**) u dan sa limitu ta' “*8.33 units of account per kilogram of gross weight short.*”

L-apparat li ntilef kellu piz ta' 910 kgs. Skont is-Survey Report esebit a fol.18, kif ikkonfermat minn **Paul Ellul** bil-gurament tieghu, “*The CMR Package Limitation is calculated at 8.33 SDRs per gross kilo of cargo where approximately 1.8995 SDRs are equivalent to Lm1.00. Therefore the CMR Package Limitation in this instance is approximately the following:*

910kgs X 8.33 SDRs/1.8995 SDRs - Lm3,990.68 (approx).”

L-ammont li jista' jigi reklamat mill-atturi huwa ta' €9,295.78 (Lm3,990.68). In kwantu li d-danni kkonstatati jeccedu dan il-limitazzjoni, il-Qorti ser tillikwida l-ammont dovut in linja ta danni sal-massimu permess bil-limitazzjoni imsemmija.

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi fil-waqt li **tichad l-ewwel u t-tieni** eccezzjonijiet tas-socjeta` konvenuta bhala nfondati fil-fatt u fid-dritt, **tilqa'** t-tielet eccezzjoni u tiddisponi mit-talbiet attrici kif gej: -

1. **Tilqa' l-ewwel talba attrici** u tiddikjara lis-socjeta` konvenuta unikament responsabbli ghan-nuqqasijiet sofferti mill-Korporazzjoni Enemalta.

2. **Tilqa' it-tieni talba attrici** tillikwida d-danni sofferti mill-assigurat u li ghalihom ghamlu tajjeb l-atturi limitament ghas-somma ta' disat elef, mitejn u hamsa u disghin ewro u tmienja u sebghin centezmu (€9,295.78).

3. Tikkundanna lill-istess konvenuti sabiex ihallsu lill-atturi s-somma hekk likwidata ta' disat elef, mitejn u hamsa u disghin ewro u tmienja u sebghin centezmu

Kopja Informali ta' Sentenza

(€9,295.78) bhala danni sofferti mill-atturi ghar-ragunijiet premissi, flimkien mal-imghax legali mid-data li l-assigurat thallas u cioe` mit-3 ta' Settembru 2003, sal-pagament effettiv.

L-ispejjez jithallsu mis-socjeta` konvenuta.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----